

Józef Wroceński

Udział wiernych świeckich w wykonywaniu władzy rządu w Kościele partykularnym

---

Kieleckie Studia Teologiczne 8, 215-230

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Józef Wroceński SCJ – Warszawa

UDZIAŁ WIERNYCH ŚWIECKICH W WYKONYWANIU WŁADZY RZĄDZENIA W KOŚCIELE PARTYKULARNYM

Wstęp

Kościół jako wspólnota Ludu Bożego otrzymał zadanie kontynuowania Chrystusowego dzieła zbawiania świata. Z samej jego natury nieustannie wypływa wezwanie skierowane do wszystkich ochrzczonych, aby aktywnie włączali się na miarę otrzymanych charyzmatów i indywidualnych możliwości w wypełnianie misji Kościoła. Tę wspólnotę Ludu Bożego, do której zostaje się włączonym przez chrzest święty, konstytuują dwie podstawowe kategorie wiernych: święci szafarze, czyli duchowni i świeccy. Na przestrzeni wieków historii Kościoła prawnie określany udział poszczególnych kategorii wiernych w realizacji misji zbawczej Kościoła ulegał zmianom. W pierwszych gminach chrześcijańskich, w których istniało silne poczucie wspólnoty, nie oddzielano duchownych od świeckich. W niedługim jednak czasie zarysowały się różnice między wspomnianymi grupami wiernych, polegające na ścisłej rezerwacji pewnych funkcji i urzędów przeznaczonych wyłącznie dla duchownych. W IV wieku po edykcji mediolańskiej Kościół doznał poważnych przemian instytucjonalno-organizacyjnych, a duchowni wręcz stali się kategorią uprzywilejowaną. Nastąpił okres oddalania się wiernych świeckich od aktywnego udziału w spełnianiu funkcji administracyjnych i sądowych w Kościele. W ten sposób utrwalił się między wiernymi mocno akcentowany na różnych płaszczyznach podział na dwa stany: duchownych i świeckich. Proces ten doprowadził do zupełnej bierności wiernych świeckich w realizacji posłannictwa Kościoła i przejęcia prawie całkowitej odpowiedzialności przez duchownych, a w konsekwencji do zredukowania do minimum udziału świeckich w realizacji powierzonej im misji w Kościele. Utarło się przekonanie, że właściwa działalność apostołska Kościoła wraz z przynależną jej sferą władzy rządzenia należy wyłącznie do hierarchii kościelnej.

Dopiero na przełomie wieku XIX i XX na skutek upowszechniającego się zjawiska zorganizowanej działalności świeckich, także w Kościele, zaczęła się rodzić świadomość, pochodząca jeszcze z okresu Kościoła pierwotnego, naturalnej jedności wiernych: duchownych i świeckich. Ukoronowaniem tego procesu stała się pogłębiona przez Sobór Watykański II refleksja nad naturą Kościoła. Powrót do źródeł biblijnych i patrystycznych pozwolił odkryć na nowo prawdę o wspólnocie Ludu Bożego, jako wspólnoty równych w godności i współodpowiedzialnych wiernych, którzy wprawdzie różnią się między sobą ze względu na otrzymane dary, ale tworzą ten sam Kościół. Posługiwanie hierarchiczne, jak i apostołstwo świeckich uzupełniają się wzajemnie, gdyż stanowią wspólnie jedno posłannictwo Kościoła. Sobór podkreślał, że posługa duszpasterska świętych szafarzy nie osiągnie właściwej skuteczności bez aktywnego udziału wiernych świeckich. Z kolei apostołstwo świeckich musi być zawsze realizowane w ramach misji całego Kościoła i w ścisłej łączności z pasterzami.

Nauka Soboru Watykańskiego II oparta na założeniu, że wykonywanie apostołatu i związanej z nim władzy rządzenia w Kościele nie może pozostać zastrzeżone wyłącznie duchownym, stała się podstawą reformy prawa kościelnego. Stąd też prawodawca nowego Kodeksu otworzył przed wiernymi świeckimi szerokie możliwości zaangażowania się w życie Kościoła na wszystkich jego płaszczyznach. Tym samym przywrócił wiernym świeckim zdolność do udziału w sprawowaniu władzy rządzenia w Kościele. Należy też zauważyć, że owa zdolność dotyczy tak mężczyzn, jak i kobiet. Został tym samym przewyciężony problem możliwości udziału kobiet w wykonywaniu jurysdykcji kościelnej. W ten sposób wierni świeccy realizują swój udział w misji pasterskiej. W rzeczywistości przybiera to różne formy, począwszy od sprawowania urzędów kościelnych, poprzez uczestnictwo w kościelnej władzy rządzenia i publicznym wypowiedaniu zdania w sprawach wspólnoty kościelnej, aż po udzielanie rad. Niniejsze opracowanie zmierza do przedstawienia kwestii udziału wiernych świeckich w wykonywaniu władzy rządzenia w Kościele partykularnym. Jeśli zaś chodzi o szczegółowe regulacje prawne powyższej kwestii, to z tej racji, że władzę dzieli się na ustawodawczą, wykonawczą i sadowniczą, wydaje się stosowne wskazanie możliwości przyznanych tutaj wiernym świeckim w poszczególnych sektorach władzy rządzenia.

1. Udział wiernych świeckich w sprawowaniu władzy ustawodawczej

W Kościele partykularnym władzę ustawodawczą posiadają, oprócz Biskupa Rzymu i Kolegium Biskupów¹, Konferencje Biskupów², synody

¹ Por. KPK/1983, kan. 333 § 1; 336.

² Por. tamże, kan. 455 § 1 i § 4.

partykularne³ i biskup diecezjalny⁴. Można mówić jednak o pewnym udziale wszystkich duchownych i wiernych świeckich w wykonywaniu tej władzy. Jeśli chodzi o tych drugich, generalną zasadę ich udziału we władzy rządzenia podaje prawodawca w Kodeksie Prawa Kanonicznego. I chociaż prawodawca wyraźnie stwierdza, że tylko ci, którzy otrzymali święcenia, są zdolni, zgodnie z przepisami prawa, do sprawowania władzy rządzenia, to jednak dodaje, że w wykonywaniu tej władzy mogą, zgodnie z przepisami prawa, współdziałać wierni świeccy⁵. Dokonuje się to przede wszystkim na etapie przygotowawczym, poprzedzającym wydanie przez kompetentny podmiot określonych aktów ustawodawczych⁶. Wkład wiernych świeckich w tworzenie prawa kościelnego ujawnia się głównie poprzez różnego rodzaju inicjatywy ustawodawcze oraz tworzenie prawa zwyczajowego. Wyraża się to także poprzez tworzenie projektów nowego prawa podczas prac synodalnych oraz na forum różnych rad i stowarzyszeń⁷. Należy podkreślić, że pomimo tego, iż jest to zawsze głos doradczy, to jednak dzięki temu realizuje się owo współdziałanie.

1.1. Udział w synodach

Prawodawca kodeksowy wśród synodów rozróżnia synody partykularne i synod diecezjalny. Pierwsze, czyli synod plenarny i prowincjalny, są wyłącznie zebraniem biskupów określonego terytorium. Synod plenarny gromadzi z głosem decydującym biskupów wszystkich Kościołów partykularnych tej samej Konferencji Biskupów⁸, synod prowincjalny zaś biskupów Kościołów partykularnych tej samej prowincji kościelnej⁹. Synod diecezjalny natomiast nie jest zebraniem biskupów, lecz wybranych kapłanów i innych wiernych Kościoła partykularnego, którzy świadczą pomoc biskupowi diecezjalnemu dla dobra lokalnej wspólnoty¹⁰. We wszystkich tych synodach prawodawca przewiduje również udział wiernych świeckich. Jest to efekt dowartościowania przez Sobór Watykański II roli czynnika wspólnotowego. Na tej podstawie wierni świeccy są pełnoprawnymi członkami synodów partykularnych i diecezjalnych,

³ Por. tamże, kan. 445.

⁴ Por. tamże, kan. 381 § 1.

⁵ Por. tamże, kan. 129.

⁶ Por. W. Góralski, *Udział laikatu w sprawowaniu władzy rządzenia w Kościele, „Chrześcijańskie życie w świecie”* 20 (1988), nr 178, s. 83.

⁷ Por. J. Dyduch, *Obowiązki i prawa wiernych świeckich w prawodawstwie posoborowym*, Kraków 1985, s. 164.

⁸ Por. KPK/1983, kan. 439 § 1 i 443 § 1.

⁹ Por. tamże, kan. 440.

¹⁰ Por. tamże, kan. 460. Szerzej na ten temat por. K. Dullak, *Ecclesia semper reformanda. Zjawisko synodalności w Polsce po Soborze Watykańskim II*, Szczecin 2007, s. 14–21.

choć jedynie z głosem doradczym¹¹. Synody posoborowe cechują się silnym ukierunkowaniem duszpasterskim, powinny więc angażować całą lokalną wspólnotę wiernych, zarówno duchownych, jak i wiernych świeckich, w proces pogłębienia wiary, odnowy moralności i dyscypliny kościelnej oraz poszukiwania nowej hierarchii wartości, zbudowanej w oparciu o Ewangelię. Udział w takich zgromadzeniach jest jedną z wielu możliwości realizacji przez wiernych świeckich, na mocy zakorzenienia w powszechnym kapłaństwie, współodpowiedzialności za Kościół¹². Dotyczy to zwłaszcza synodów diecezjalnych, udział wiernych świeckich bowiem w synodach partykularnych jest bardziej zdominowany przez uczestników z głosem decydującym. Uczestnictwo wiernych świeckich w komisjach synodalnych przygotowujących projekty uchwał synodalnych stwarza możliwość kształtowania ich treści. Ponadto w fazie konsultacji nad wypracowanymi schematami przyszłych uchwał, zwłaszcza gdy chodzi o synod diecezjalny, niemały wpływ mogą mieć wierni świeccy uczestniczący w komisjach, zespołach studyjnych, synodalnych kręgach dyskusyjnych¹³. Pozostali wierni świeccy, którzy nie otrzymali nominacji do poszczególnych tematycznych komisji synodalnych, mają wpływ, chociaż w różnym stopniu, na efekty synodu. Swoje zaangażowanie wyrażają poprzez udzielanie wsparcia modlitewnego oraz udział w pracach parafialnych zespołów synodalnych. Biskup diecezjalny jest nawet prawnie zobowiązany, aby do udziału w synodzie wezwać odpowiednią liczbę uczestników reprezentujących całą wspólnotę diecezjalną, także wiernych świeckich¹⁴. Należy też dodać, że tak ukonstytuowane zgromadzenie wiernych tylko wtedy spełni swoje zadania, jeśli będzie je ożywiać duch autentycznego zaangażowania i dialogu.

Udział wiernych świeckich w dziele synodalnym nie kończy się z chwilą zamknięcia synodu. Wszyscy bowiem wierni są odpowiedzialni za wprowadzenie nowego ustawodawstwa w życie Kościoła partykularnego. Dokonać ma się to najpierw przez osobiste przyjęcie, a następnie realizację na miarę swoich

---

¹¹ Por. KPK/1983, kan. 443 § 4 i 463 § 1, n. 5. Por. także W. Wójcik, *Ze studiów nad synodami polskimi*, Lublin 1982, s. 5; W. Góralski, *Pozycja prawna osób świeckich w Kościele według nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, „Prawo Kanoniczne”, 28 (1985), nr 1–2, s. 55; J. Dudziak, *Synod diecezjalny, jego struktura i rola w Kościele partykularnym (Refleksja kanonistyczno-pastoralna)*, „Colloquium salutis – Wrocławskie Studia Teologiczne”, 16 (1984), s. 58.

¹² Por. W. Góralski, *O rozumienie roli laikatu w Kościele*, „Miesięcznik Pastorski Płocki”, 78 (1993), s. 115; J. Dudziak, *Synod diecezjalny, jego struktura i rola...*, dz. cyt., s. 60.

¹³ Por. W. Góralski, *Udział laikatu w sprawowaniu władzy rządzenia w Kościele*, „Chrześcijanin w świecie”, 20 (1988), nr 178, s. 84.

¹⁴ Por. J. Dyduch, *Świeccy w służbie Kościołowi w świetle adhortacji „Christi-fideles laici”*, „Prawo Kanoniczne”, 33 (1990), nr 3–4, s. 73; W. Góralski, *III Synod Diecezji Kieleckiej*, „Miesięcznik Pastorski Płocki”, 78 (1993), nr 6, s. 411.

możliwości i kompetencji we wszystkich wspólnotach duszpasterskich. O recepcję uchwał synodalnych przez poszczególne wspólnoty mają zadbać, w pierwszym rzędzie, zespoły synodalne. Stąd też jest rzeczą wskazaną, aby po zakończeniu synodu nie rozwiązywać zespołów synodalnych. Ponadto ich członkowie mogą stanowić trzon rad parafialnych, tworzonych według nowego statutu, lub w całości przekształcić się w tego rodzaju parafialne gremia doradcze¹⁵.

Pewnej formy pośredniego wpływu wiernych świeckich na kształt określonych aktów ustawodawczych można dopatrywać się w uprawnieniu do przedstawiania przez wiernych pasterzom Kościoła własnych potrzeb duchowych, jak również własnych życzeń. Ponadto przysługuje im prawo, a niekiedy obowiązek, wyjawiania swojego zdania świętym pasterzom w sprawach dotyczących dobra Kościoła, a nawet podawania go do wiadomości innym wiernym¹⁶, co może zostać wykorzystane podczas prac synodalnych. W ten sposób uchwały synodalne stają się wspólnym dziełem wspólnoty diecezjalnej¹⁷.

1.2. Udział w kolegialnych organach doradczych

Władza ustawodawcza w Kościele partykularnym nie jest sprawowana wyłącznie na synodach. Owszem biskup diecezjalny sprawuje ją uroczystie na synodzie diecezjalnym, ale najczęściej w codziennej posłudze pasterskiej, wydając dekrety ogólne, a w sensie szerszym podejmując decyzje administracyjne lub formułując nakazy indywidualne. W tym procesie wykonywania władzy rządzenia istotną rolę mogą odegrać inni wierni, tak duchowni, jak i świeccy, dzięki radom i sugestiom przedkładanym pasterzowi diecezji w ramach różnych diecezjalnych gremiów doradczych. Sobór Watykański II, podkreślając ogromne znaczenie zasady kolegialności w Kościele powszechnym, wskazał jednocześnie na konieczność jej obecności w Kościele partykularnym. Dzięki temu pojawiły się w jego strukturze różne rady jako nowe instytucje ustrojowe, których członkami mogą być wierni świeccy. Należy przy tym zauważyć, że wierni zgromadzeni w różnych diecezjalnych kolegiach doradczych, wyrażając swojemu biskupowi

---

¹⁵ Por. *Przemówienie Jana Pawła II na zakończenie synodu duszpasterskiego*, w: III Synod Diecezji Kieleckiej 1984–1991, Kielce 1992, s. 26; *Regulamin Zespołów Synodalnych III Synodu Kieleckiego*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny”, 60 (1984), nr 4, s. 217–220; K. Dullak, *Ecclesia semper reformanda. Zjawisko synodalności w Polsce...*, dz. cyt., s. 284–285.

¹⁶ Por. KPK/1983, kan. 212 § 2 i 3; W. Góralski, *Udział laikatu w sprawowaniu władzy...*, dz. cyt., s. 84.

¹⁷ Por. Kongregacja Biskupów, *Instrukcja Ecclesiae imago*, nr 163–165, w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. M. Sitarz, W. Kacprzyk, Lublin 2006, s. 481–483; Kongregacja Biskupów, *Dyrektorium Apostolorum Successores*, nr 168–175, w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. M. Sitarz, W. Kacprzyk, Lublin 2006, s. 632–635.

opinię, czy też przedkładając sugestie, pomagają mu nie tylko w wypełnianiu pasterskich zadań, ale mają duży wpływ na kształtowanie się ustawodawstwa diecezjalnego. Biskup ze swej strony powinien stworzyć wiernym możliwości korzystania z ich uprawnień i sam chętnie wykorzystywać wszelkie okazje kontaktu z wiernymi¹⁸. Tak pojęte współdziałanie może przybierać różnorakie formy, począwszy od bliżej nieokreślonych, spontanicznych spotkań przy różnych okazjach, po ściśle zaplanowaną współpracę instytucjonalną za pośrednictwem rad diecezjalnych, funkcjonujących w diecezji zgodnie z przepisami prawa¹⁹. Pośród nich najważniejszą rolę odgrywają diecezjalna rada duszpasterska i rada do spraw ekonomicznych.

Powołanie przez biskupa diecezjalnej rady duszpasterskiej zgodnie z postanowieniem prawodawcy pozostaje fakultatywne, chociaż wydaje się, że okoliczności pasterskie większości diecezji sprawiają, iż jej powołanie staje się obligatoryjne²⁰. Rada ma jedynie głos doradczy i w swej działalności jest całkowicie zależna od biskupa diecezjalnego, który ją powołuje do istnienia, zwołuje i przewodniczy jej posiedzeniom. W swoim składzie personalnym rada ma być organem reprezentującym Lud Boży danej diecezji, dlatego też biskup powinien określić sposób powoływania jej członków, troszcząc się o to, aby odpowiednio byli reprezentowani duchowni, członkowie instytutów życia konsekrowanego, a przede wszystkim wierni świeccy²¹. Za pośrednictwem rady duszpasterskiej, której wierni świeccy są pełnoprawnymi członkami, mogą oni wyrażać swoją odpowiedzialność za Kościół partykularny i współpracować z duchownymi na najwyższym szczeblu diecezji. W celu zapewnienia owocności działania wszyscy członkowie, tak duchowni, osoby zakonne, jak i wierni świeccy, powinni posiadać odpowiednie przymioty: pozostawać w pełnej łączności z Kościołem, posiadać pewną wiarę, odznaczać się chrześcijańską gorliwością i roztropnością, posiadać dobrą opinię wśród wiernych oraz posiadać konieczne kompetencje w sprawach publicznych Kościoła²². Podstawowym

¹⁸ Por. Instrukcja *Ecclesiae imago*, nr 208.

¹⁹ Por. M. Żurowski, *Hierarchiczne funkcje zarządzania Kościołem*, t. II, Warszawa 1979, s. 177; J. Dyduch, *Obowiązki i prawa wiernych świeckich...*, dz. cyt., s. 175.

²⁰ Por. KPK/1983, kan. 511; Instrukcja *Ecclesiae imago*, nr 204; Dyrektorium *Apostolorum Successores*, nr 185. Szerzej na ten temat por. J. Wroceński, *Diecezjalna Rada Duszpasterska w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego*, „Prawo Kanoniczne”, 34 (1991), nr 3–4, s. 106.

²¹ Por. KPK/1983, kan. 512; Dyrektorium *Apostolorum Successores*, nr 185; W. Góralski, *Udział laikatu w sprawowaniu władzy...*, dz. cyt., s. 86.

²² Por. KPK/1983, kan. 512 § 3. Por. także W. Góralski, *Pozycja prawna osób świeckich w Kościele według nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, „Prawo Kanoniczne”, 28 (1985), nr 1–2, s. 55; J. Dyduch, *Obowiązki i prawa wiernych świeckich...*, dz. cyt., s. 178; W. Góralski, *O rozumieniu roli laikatu w Kościele*, „Miesięcznik Pasterski Płocki”, 78 (1993), s. 115; J. Dyduch, *Wierni świeccy w nowym Katechizmie Kościoła Katolickiego*, „Notificaciones”, 131 (1993), nr 4–6, s. 332.

zadaniem rady duszpasterskiej jest wspieranie biskupa w rozwiązywaniu różnych problemów duszpasterskich. Z tej też racji członkowie rady powinni spełniać swoje zadania poprzez badanie, omawianie konkretnych zagadnień oraz wyciąganie praktycznych wniosków i przedstawianie ich wiernie biskupowi. Dlatego też zaleca się, aby rada pracowała na co dzień w różnych komisjach lub sekcjach tematycznych, co z kolei wymaga od jej członków sumiennego wypełniania obowiązków i aktywności na posiedzeniach.

Zgodnie z postanowieniem prawodawcy kodeksowego w każdej diecezji należy ustanowić radę do spraw ekonomicznych. Jej zadaniem jest świadczenie pomocy biskupowi diecezjalnemu we wszystkich sprawach materialnych Kościoła partykularnego, przede wszystkim poprzez ich planowanie i kontrolowanie²³. Rada ta powinna składać się przynajmniej z trzech wiernych, biegłych w sprawach ekonomicznych, znających dobrze prawo cywilne i odznaczających się prawością²⁴. Członkami rady mogą być również wierni świeccy. Takie rozumienie przepisu cytowanego kanonu jest konsekwencją uprawnienia przyznanego wiernym świeckim przez prawodawcę kodeksowego. Chodzi o możliwość udziału odpowiednio przygotowanych wiernych świeckich w wykonywaniu władzy administracyjnej na szczeblu diecezjalnym poprzez uczestnictwo w radach działających zgodnie z przepisem prawa²⁵.

Z działalnością rady do spraw ekonomicznych związany jest urząd ekonom, który również wspomaga biskupa diecezjalnego w zarządzaniu dobrami materialnymi diecezji²⁶. Z tej też racji diecezja musi posiadać ekonom, mianowanego przez biskupa na okres pięciu lat, z możliwością przedłużenia kadencji. Ekonom, którym może być również osoba świecka, winien posiadać duże doświadczenie na polu ekonomiczno-administracyjnym i znać prawo kanoniczne oraz cywilne dotyczące kościelnych dóbr materialnych²⁷. Swoje zadania ekonom wypełnia pod nadzorem rady do spraw ekonomicznych i zwierzchnictwem biskupa diecezjalnego.

Biskup diecezjalny w celu lepszego sprawowania troski pasterskiej może również okazjonalnie lub na stałe powoływać inne zespoły konsultacyjne, takie jak komisje, rady, których członkami, zgodnie ze swoimi kompetencjami i uzdolnieniami, mogą być wierni świeccy. Zazwyczaj w Kościołach partykularnych

---

²³ Por. KPK/1983, kan. 492 § 1; *Dyrektorium Apostolorum Successores*, nr 193; S. Dubiel, *Uprawnienia majątkowe Kościoła Katolickiego w Polsce, w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku, Konkordatu z 1993 roku i ustaw synodalnych*, Lublin 2007, s. 159–160.

²⁴ Por. KPK/1983, kan. 492 § 1.

²⁵ Por. KPK/1983, kan. 228 § 2; W. Góralski, *Udział laikatu, w sprawowaniu władzy...*, dz. cyt., s. 86.

²⁶ Por. KPK/1983, kan. 494.

²⁷ Por. *Dyrektorium Apostolorum Successores*, nr 193.

biskupi powołują np. Komisję Śpiewu i Muzyki Kościelnej²⁸, Komisję do Spraw Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego²⁹, Komisję Nadzoru Budownictwa Kościelnego³⁰, Komisję Sztuki Kościelnej³¹, czy też Radę do Spraw Społecznych³², Radę do Spraw Powołań³³, Radę Misyjną³⁴, Radę do Spraw Młodzieży³⁵, Radę Katechetyczną³⁶. Te i inne gremia konsultacyjne tworzone na poziomie diecezji stwarzają dla wiernych świeckich płaszczyznę współpracy z duchownymi, a także dają im realny udział w realizacji ich odpowiedzialności za Kościół partykularny.

2. Udział w sprawowaniu władzy wykonawczej

Udział wiernych świeckich w dziedzinie sprawowania władzy wykonawczej jest bardziej różnorodny niż w przypadku władzy ustawodawczej. Prawodawca kodeksowy stwarza szerokie perspektywy udziału wiernych świeckich w wypełnianiu określonych urzędów i funkcji w administracji kościelnej. Stanowi o tym wyraźnie dyspozycja kodeksowa pozwalająca odpowiednio przygotowanym wiernym świeckim na pełnienie, za pozwoleniem pasterzy Kościoła, tych urzędów i posług, które wolno im piastować zgodnie z przepisami prawa³⁷. Chodzi tu o urzędy i posługi na wszystkich poziomach organizacji kościelnej, zarówno na płaszczyźnie diecezji, np. kuria diecezjalna, jak również na niższych szczeblach, a zwłaszcza w parafii. Dotyczy to głównie zakresu spraw duszpasterskich i zarządu dobrami materialnymi Kościoła. Szczególną

²⁸ Por. *Regulamin Diecezjalnej Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej*, w: I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, Koszalin 1990, s. 178.

²⁹ Por. *Statut Diecezjalnej Komisji do Spraw Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego*, w: *Statuty I Synodu Diecezji Pelplińskiej*, Pelplin 2001, s. 126–130.

³⁰ Por. *Statut Komisji Nadzoru Budownictwa Kościelnego Archidiecezji Białostockiej*, w: I Synod Archidiecezji Białostockiej, Białystok 2000, s. 254–255.

³¹ Por. *Statut Komisji Sztuki Kościelnej Archidiecezji Białostockiej*, w: I Synod Archidiecezji Białostockiej, Białystok 2000, s. 252–253.

³² Por. *Statut Arcybiskupiej Rady Społecznej*, w: I Synod Archidiecezji Białostockiej, Białystok 2000, s. 249; *Statut Rady Społecznej Archidiecezji Przemyskiej*, w: Synod Archidiecezji Przemyskiej 1995–2000, Przemyśl 2000, s. 214.

³³ Por. *Dzieło Powołań w Diecezji Częstochowskiej*, w: II Synod Diecezji Częstochowskiej, Częstochowa 1987, s. 253–254.

³⁴ Por. *Statuty Archidiecezji Lwowskiej w Lubaczowie*, Lubaczów 1990 (msp), s. 70; *IV Synod Diecezji Tarnowskiej*, Tarnów 1990, s. 74.

³⁵ Por. *Synod Archidiecezji Wrocławskiej 1985–1991*, Wrocław 1995, s. 272.

³⁶ Por. *Regulamin Diecezjalnej Rady Katechetycznej*, w: Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej, Warszawa 2000, s. 211–213.

³⁷ Por. KPK/1983, kan. 228 § 1; J. Dyduch, *Obowiązki i prawa wiernych świeckich...*, dz. cyt., s. 156.

formą udziału we władzy wykonawczej, jaką przewiduje obecny Kodeks, jest powierzenie osobom świeckim troski o parafię w sytuacji braku kapłana³⁸. I chociaż nie chodzi tu o samodzielne kierowanie parafią przez osobę świecką, lecz tylko o jej współudział w zarządzaniu parafią pod przewodnictwem jakiegoś innego kapłana posiadającego uprawnienia proboszczowskie, to jednak sytuacja taka daje konkretny udział w pasterskiej trosce Kościoła. Ponadto należy też wspomnieć o możliwości występowania osoby świeckiej w roli świadka urzędowego przy zawieraniu małżeństw według zwyczajnej formy kanonicznej³⁹.

2.1. Kuria diecezjalna

Kuria diecezjalna odgrywa pierwszoplanową rolę w świadczeniu pomocy biskupowi diecezjalnemu w sprawowaniu władzy wykonawczej. Jako instytucja składająca się z osób i urzędów niesie biskupowi pomoc w zarządzaniu całą diecezją, zwłaszcza w kierowaniu działalnością pasterską, w administrowaniu diecezją i w wykonywaniu władzy sądowniczej⁴⁰. Kuria powinna więc być narzędziem poszukiwania, sporządzania i wprowadzania w życie planu duszpasterskiego, który biskup rozważa ze swoimi radami. Ponadto do niej należy zachowywanie tradycyjnej dyscypliny i praktyki Kościoła lokalnego w kierowaniu i zarządzaniu diecezją, która stoi ponad zmiennością jednostek i poszczególnych instytucji⁴¹. Do biskupa diecezjalnego należy swobodne powierzanie urzędów w kurii osobom, które charakteryzują się odpowiednimi kompetencjami w danej dziedzinie, gorliwością duszpasterską i nieskazitelnością życia chrześcijańskiego⁴². Prawodawca zaleca, aby przy obsadzaniu poszczególnych urzędów biskup zasięgnął opinii niektórych kapłanów i świeckich, zgodnie ze sposobami, które uzna za stosowne⁴³.

W kurii diecezjalnej powinien być ustanowiony kanclerz, którego zadaniem jest troska o sporządzanie i wysyłanie akt kurialnych oraz strzeżenie ich w miejscowym archiwum. Jednakże zadania kanclerza nie zawężają się jedynie do tych sektorów. Prawo partykularne może bardziej precyzować jego kompetencje, powierzając mu np. obowiązki notariusza lub sekretarza kurii⁴⁴.

³⁸ Por. KPK/1983, kan. 517 § 2.

³⁹ Por. tamże, kan. 1112 § 1. Szerzej na ten temat por. W. Góralski, *Kościelne prawo małżeńskie*, Warszawa 2006, s. 232–233; T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, T. III, Prawo małżeńskie*, Olsztyn 1984, s. 181–183.

⁴⁰ Por. KPK/1983, kan. 469; Instrukcja *Ecclesiae imago*, nr 200; *Dyrektorium Apostolorum Successores*, nr 177.

⁴¹ Por. Instrukcja *Ecclesiae imago*, nr 200.

⁴² Por. KPK/1983, kan. 157 i 470; *Dyrektorium Apostolorum Successores*, nr 177.

⁴³ Por. *Dyrektorium Apostolorum Successores*, nr 177.

⁴⁴ Por. KPK/1983, kan. 482 § 1 i 3; *Dyrektorium Apostolorum Successores*, nr 180.

Prawo to powinno również określić relację kanclerza z innymi głównymi urzędami kurii. W przeciwieństwie do poprzedniego prawodawcy nowego Kodeksu nie zastrzega urzędu kanclerza tylko dla duchownych, może on być powierzany także wiernym świeckim. Prawodawca domaga się jedynie, aby kandydaci do tego urzędu odznaczali się nieposzlakowaną opinią i byli ponad wszelkim podejrzeniem oraz by odznaczali się biegłością w sprawach kanonicznych i w praktyce administracyjnej⁴⁵. W razie konieczności, lub zgodnie z uznaniem biskupa, kanclerza może wspomagać wicekanclerz, posiadający takie same uprawnienia jak kanclerz. Ponadto, jeśli zachodzi potrzeba, oprócz kanclerza biskup może ustanowić innych notariuszy. Urząd ten mogą również pełnić wierni świeccy, z wyłączeniem spraw, w których opinia kapłana mogłaby być narażona na niebezpieczeństwo. W takich przypadkach notariuszem powinien być kapłan⁴⁶.

Biskup diecezjalny korzysta z pomocy kanclerza i notariuszy w sporządzaniu dokumentów o charakterze prawnym, jak na przykład różnego rodzaju akta jurysdykcyjne, dekrety, indulty itd., aby ich treść była precyzyjna⁴⁷.

Wśród urzędów kurialnych, które mogą piastować wierni świeccy, prawodawca kodeksowy wymienia również urząd cenzora książek. Kandydaci na ten urząd powinni jednak odznaczać się wiedzą i kierować się zdrową nauką i roztropnością⁴⁸.

Warto tu jeszcze przypomnieć o roli rad diecezjalnych i komisji, zwłaszcza rady duszpasterskiej, rady ekonomicznej, komisji kurialnych, o których już była mowa w poprzednim punkcie niniejszego opracowania w ramach omawiania ich roli w wykonywaniu władzy ustawodawczej i ich wpływu na kształtowanie się prawodawstwa partykularnego. Wymienione gremia doradcze, w których uczestniczą wierni świeccy, odgrywają również wielką rolę w wykonywaniu władzy wykonawczej w Kościele partykularnym.

2.2. Udział wiernych świeckich w parafialnych strukturach zarządzania

Zgodnie z nauką ostatniego Soboru parafia jest wspólnotą wiary, kultu i miłości. Dopiero w tak pojętej wspólnotcie wszyscy wierni mogą poczuwać

---

⁴⁵ Por. KPK/1917, kan. 372; KPK/1983, kan. 482 i 483; por. J. Dyduch, *Obowiązki i prawa wiernych świeckich...*, dz. cyt., s. 167; W. Góralski, *Pozycja prawna osób świeckich w Kościele według nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, „Prawo Kanoniczne”, 28 (1985), nr 1–2, s. 53.

⁴⁶ Por. KPK/1983, kan. 483 § 2.

⁴⁷ Por. Dyrektorium *Apostolorum Successores*, nr 180.

⁴⁸ Por. KPK/1983, kan. 830 § 1; W. Góralski, *Udział laikatu w sprawowaniu władzy...*, dz. cyt., s. 86.

się do współodpowiedzialności za Kościół oraz angażować się apostołsko⁴⁹. Za wykonywanie w tej wspólnocie misji nauczania, uświęcania i rządzenia odpowiedzialny jest proboszcz. Powinien on jednak to potrójne zadanie wypełniać we współpracy nie tylko z innymi duszpasterzami, ale także w granicach prawa z wiernymi świeckimi. Prawodawca kodeksowy, a także życie parafialne stwarzają wiele możliwości do takiej współpracy. Wierni świeccy podejmują odpowiedzialność za wspólnotę parafialną, przedstawiając swoje opinie, inicjatywy i postulaty w sprawach odnoszących się do jej funkcjonowania lub też uczestnicząc w działalności różnych rad, zespołów, stowarzyszeń⁵⁰. Pierwszorzędną rolę w tym względzie odgrywa parafialna rada duszpasterska⁵¹. Jest to najważniejsze gremium doradcze w dziedzinie duszpasterskiej, a jednocześnie płaszczyzna współpracy duchownych i świeckich na poziomie parafii. Stąd też na członków parafialnej rady duszpasterskiej powinni być powoływani ci wierni, którzy chcą ofiarnie podjąć odpowiedzialność za Kościół i działać w służbie dla jego rozwoju. Prawodawca kodeksowy bliżej nie określa przymiotów wymaganych od kandydatów na członków rady. Wydaje się jednak, że powinni oni cieszyć się uznaniem lokalnej społeczności, być czynnie zaangażowani w życie Kościoła, posiadać cechy moralne i umysłowe przydatne w życiu wspólnoty parafialnej, a przede wszystkim być gorliwymi katolikami i mieć dobrą opinię. Posiadanie takich przymiotów sprawi, że uczestnictwo w radzie będzie efektywne. Istotną sprawą jest również reprezentatywność rady. Jej skład osobowy musi zatem w miarę możliwości odzwierciedlać strukturę religijno-społeczną oraz terytorialną danej parafii. Bez względu na płeć i wykształcenie winni znaleźć w niej miejsce wierni reprezentujący różne stany, grupy zawodowe, wiekowe czy terytorialne parafii, a więc przedstawiciele duchowieństwa, instytutów życia konsekrowanego, jeśli są obecne na terenie parafii, katechetów, grup nieformalnych, rodziców i młodzieży. Ważną sprawą jest również ilość członków omawianego gremium. Prawodawca sprawę tę pozostawia roztropnej decyzji biskupa diecezjalnego. Należy jednak przypuszczać, że skład osobowy rady zależeć będzie od wielkości i potrzeb parafii. Nie powinna ona być zbyt małym gremium, ponieważ nie spełni wówczas wymogu

---

⁴⁹ Por. KPK/1983, kan. 515; Konstytucja *Lumen gentium*, nr 26; Dekret *Christus Dominus*, nr 30; Dyrektorium *Apostolorum Successores*, nr 212.

⁵⁰ Por. J. Dyduch, *Obowiązki i prawa wiernych świeckich...*, dz. cyt., s. 175; Tenże, J. Dyduch, *Świeccy w służbie Kościołowi w świetle adhortacji „Christifideles laici”*, „Prawo Kanoniczne”, 33 (1990), nr 3–4, s. 66; J. Krukowski, *Prawa i obowiązki laikatu w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego*, „Chrześcijanin w świecie”, 15 (1983), nr 5, s. 66.

⁵¹ Por. KPK/1983, kan. 536; Dyrektorium *Apostolorum Successores*, nr 211; W. Góralski, *O rozumienie roli laikatu w Kościele*, „Miesięcznik Pastorski Płocki”, 78 (1993), s. 115.

reprezentatywności, ale też nie powinna liczyć zbyt wielu członków, gdyż zmniejszy to jej operatywność⁵².

Z faktu przynależności do parafialnej rady duszpasterskiej wypływa szereg zadań. Każdy radny jest przede wszystkim zobowiązany do uczestniczenia w posiedzeniach, czynnego udziału w pracach i realizacji postanowień rady. Członkowie mają prawo, a nawet obowiązek, wyrażania opinii w sprawach duszpasterstwa parafialnego oraz występowania z wnioskami i propozycjami dotyczącymi ożywiania działalności pasterskiej. W czasie wizytacji parafii mają też prawo do spotkania i rozmowy z biskupem lub dziekanem⁵³.

Do zadań parafialnej rady duszpasterskiej należy nie tylko wspomaganie proboszcza w wypełnianiu jego zadań pasterskich, ale również praca nad pogłębianiem świadomości religijnej wiernych, pobudzanie i rozwój inicjatyw apostołskich wśród parafian, czuwanie nad właściwą realizacją i koordynacją wszelkich poczynań apostołskich, wyrażanie opinii o życiu wspólnoty lokalnej, wspomaganie innych duchownych w pracy duszpasterskiej. Poprzez wszechstronną analizę życia wspólnoty parafialnej oraz wyciąganie praktycznych wniosków rada ma zmierzać do kształtowania parafii jako świadomej wspólnoty odpowiedzialnej za swoje posłannictwo. Jej zalecenia stwarzają możliwość dobrego planowania zadań duszpasterskich i owocnej ich realizacji. Należy jednak zaznaczyć, że wszelkie propozycje i postanowienia rady mają wyłącznie charakter doradczy. Decyzje dotyczące całokształtu życia parafialnego podejmuje samodzielnie proboszcz⁵⁴. Z drugiej jednak strony proboszcz jest zobowiązany do poważnego traktowania sugestii i propozycji rady, do uważnej ich analizy i w miarę możliwości do wprowadzania ich w życie. Wynikają one przecież z troski o dobro Kościoła, pełniejszego rozeznania potrzeb parafii, doświadczenia i kompetencji oraz znajomości problemów współczesnego życia, a także z innego punktu widzenia członków rady. Kompetencje parafialnej rady duszpasterskiej zgodnie z prawem powszechnym są najczęściej bardzo szczegółowo określone w opracowanych przez synody i zatwierdzonych przez biskupów diecezjalnych statutach rad parafialnych. Należy też dodać, że parafialna rada duszpasterska powinna ściśle współpracować z diecezjalną radą duszpasterską.

Ogólnie pojęte dobro parafii to nie tylko wartości i sprawy duchowe, lecz również wszelkie środki materialne, które pomagają w budowaniu wspólnoty parafialnej. Troska o tak szeroko rozumiane dobro Kościoła w parafii należy

---

⁵² Por. *Statut wzorcowy Rady Parafialnej*, w: Synod Archidiecezji Wrocławskiej 1985–1991, Wrocław 1995, s. 428–431.

⁵³ Por. *Instrukcja o wizytacji biskupiej w parafii*, w: IV Synod Diecezji Tarnowskiej, Tarnów 1990, s. 283–285; *Instrukcja o wizytacji dziekańskiej*, w: IV Synod Diecezji Tarnowskiej, Tarnów 1990, s. 285–288.

⁵⁴ Por. KPK/1983, kan. 519 i kan. 536 § 2.

do proboszcza, który jednak powinien w zarządzie majątkiem parafialnym korzystać z pomocy kompetentnych wiernych świeckich. Stąd też prawodawca kodeksowy nakazuje powołanie w każdej parafii rady do spraw ekonomicznych⁵⁵, która ma wspierać proboszcza oraz pomagać mu we właściwym spełnianiu wszelkich czynności dotyczących zarządu majątkiem parafialnym. Członkowie tej rady to przede wszystkim wierni świeccy, spełniający określone wymogi. Skład osobowy rady jest całkowicie uzależniony od decyzji proboszcza. Wydaje się jednak, że kandydaci na jej członków powinni być ludźmi głęboko religijnymi, odznaczającymi się poczuciem odpowiedzialności za parafię i roztropnością oraz biegłością w sprawach ekonomicznych i administracyjnych, pragnący lojalnie współpracować z proboszczem, a także cieszący się powszechnym zaufaniem⁵⁶. Proboszcz, określając skład rady, powinien kierować się zasadą reprezentatywności, głównie w sensie społecznym i terytorialnym. Także, jeśli chodzi o ilość członków, należy wziąć pod uwagę kryteria dotyczące składu parafialnej rady duszpasterskiej, tzn. nie może ich być zbyt wielu ani też zbyt mało. Decydować o tym powinna wielkość parafii i jej potrzeby.

Omawiana rada swoje zadania wypełnia zgodnie z przepisami prawa kanonicznego. Jej działalność regulują również statuty wydane przez biskupa diecezjalnego⁵⁷. Do jej kompetencji, zgodnie ze statutem, należą przede wszystkim sprawy gospodarcze, dotyczące sfery majątkowej i finansowej parafii. Nie może natomiast ingerować w dobra, które z mocy prawa przeznaczone są na utrzymanie proboszcza lub innych duchownych pracujących w parafii, a także nie może ingerować w inne dziedziny życia kościelnego. Szczegółowy zakres działalności rady, w miarę potrzeb zawężając go lub poszerzając, w konkretnym przypadku może określić biskup diecezjalny.

Parafialna rada do spraw ekonomicznych jest organem doradczym i nie może sobie rościć prawa do podejmowania decyzji wiążących w jakiegokolwiek sprawie. Proboszcz jednak powinien rozsądnie i we właściwy sposób korzystać z pomocy wiernych świeckich, którym przecież również zależy na dobru wspólnoty parafialnej. W ważniejszych sprawach ekonomicznych ma on obowiązek zasięgnięcia opinii rady przed podjęciem ostatecznej decyzji. Ewentualne konflikty czy poważne różnice stanowisk, jakie mogą powstać między proboszczem a radą w sprawach należących do jej kompetencji, rozstrzyga odpowiednia instancja wyższa, np. dziekan, kuria, ostatecznie biskup diecezjalny⁵⁸.

⁵⁵ Por. tamże, kan. 537; *Dyrektorium Apostolorum Successores*, nr 211.

⁵⁶ Por. *Statut Parafialnej Rady Gospodarczej*, w: IV Synod Diecezji Tarnowskiej, Tarnów 1990, s. 307–309; *Statut Parafialnej Rady Ekonomicznej*, w: IV Synod Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 2003, s. 122–123.

⁵⁷ Por. KPK/1983, kan. 537.

⁵⁸ Por. *Statut Parafialnej Rady Gospodarczej*, art. 4.2, w: IV Synod Diecezji Tarnowskiej, Tarnów 1990.

3. Udział wiernych świeckich w wykonywaniu władzy sądowniczej

Prawodawca kodeksowy wyraźnie stanowi, że wierni świeccy mają udział w sprawowaniu władzy sądowniczej⁵⁹. Przewiduje on najpierw możliwość pełnienia przez wiernych świeckich posiadających odpowiednie przygotowanie i kwalifikacje funkcji sędziego kościelnego. Uprawnienie to jednak może być zrealizowane tylko w określonych okolicznościach. Biskup diecezjalny może ustanowić wiernego świeckiego sędzią tylko po uzyskaniu zezwolenia Konferencji Biskupów. Ponadto wierny świecki nie może występować jako sędzia w składzie jednoosobowym, lecz w razie konieczności może tworzyć, wraz z duchownymi, jedynie kolegium sędziowskie⁶⁰. Można wnioskować, że wierny świecki pełniący funkcję sędziego i wchodzący w skład trybunału kolegiального może zostać wyznaczony przez przewodniczącego tegoż trybunału do funkcji ponensa, czyli relatora sprawy⁶¹.

Prawo kodeksowe przewiduje również możliwość pełnienia przez wiernych świeckich innych urzędów sądowych. I tak wierny świecki może pełnić urząd asesora, sędzia jednoosobowy bowiem w każdej sprawie może sobie dobrać nawet dwóch doradców świeckich o odpowiednich kompetencjach, którzy będą mu pomagali w procesie⁶². Ponadto sędzia lub przewodniczący trybunału może dla przeprowadzenia instrukcji sprawy wyznaczyć spośród wiernych świeckich audytora. Osoby podejmujące się tej funkcji, jeśli nie są członkami trybunału, powinny odznaczać się dobrymi obyczajami, roztropnością i wiedzą oraz być zatwierdzonymi przez biskupa⁶³. Wierni świeccy mogą również pełnić funkcję notariusza sądowego z wyłączeniem spraw, w których opinia kapłana mogłaby być narażona na niebezpieczeństwo⁶⁴. Ponadto wierni świeccy, odpowiednio przygotowani, cieszący się dobrą opinią i posiadający stopień doktora lub licencjata z prawa kanonicznego mogą otrzymać od biskupa diecezjalnego nominację na urząd rzecznika sprawiedliwości lub obrońcę węzła małżeńskiego⁶⁵. Wreszcie trzeba też podkreślić, że wierni świeccy

⁵⁹ Por. KPK/1983, kan. 228 § 1 w związku z kan. 1421 § 2–3.

⁶⁰ Por. KPK/1983, kan. 1421 § 2; W. Góralski, *Udział laikatu w sprawowaniu władzy rządzenia w Kościele*, „Chrześcijanin w świecie”, 20 (1988), nr 178, s. 87; J. Krukowski, *Prawa i obowiązki laikatu w nowym Kodeksie...*, dz. cyt.; W. Góralski, *Pozycja prawna osób świeckich w Kościele według nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, „Prawo Kanoniczne”, 28 (1985), nr 1–2, s. 53; J. Dyduch, *Obowiązki i prawa wiernych świeckich...*, dz. cyt., s. 167.

⁶¹ Por. KPK/1983, kan. 1429.

⁶² Por. tamże, kan. 1424.

⁶³ Por. tamże, kan. 1428 § 1–2.

⁶⁴ Por. tamże, kan. 1437 § 1 i kan. 483 § 2.

⁶⁵ Por. tamże, kan. 1435.

o odpowiednich kwalifikacjach mogą występować w sądzie kościelnym jako adwokaci lub pełnomocnicy. Osoby pełniące funkcje adwokata powinni być katolikami, chyba że biskup diecezjalny zezwoli inaczej, doktorami prawa kanonicznego lub prawdziwie biegłymi i zatwierdzonymi przez biskupa. Nominacja może być udzielona do konkretnej sprawy na prośbę strony procesowej lub też na trwałe w formie stałego obrońcy działającego przy danym trybunale⁶⁶.

Powyższa analiza nasuwa stwierdzenie, że udział wiernych świeckich w wykonywaniu władzy sądowej jest dość szeroki. Warto zauważyć, że tylko pełnienie funkcji sędziego przez osoby świeckie jest obwarowane restrykcją uzyskania pozwolenia Konferencji Biskupów, pozostałe funkcje w sądownictwie kościelnym mogą oni spełniać po otrzymaniu nominacji bezpośrednio od biskupa diecezjalnego.

Zakończenie

Wierni świeccy poprzez przyjęcie chrztu św. otrzymują na swój sposób udział w kapłaństwie Chrystusa. Uczestnicząc w kapłaństwie powszechnym, nie mogą w sensie ścisłym być podmiotami władzy rządzenia w Kościele, ale dzięki tej partycypacji mogą mieć udział, w ściśle określonych granicach, w wypełnianiu funkcji pasterskiej. Tenże udział przybiera różnorodne formy, począwszy od uczestnictwa w potrójnej władzy rządzenia, poprzez sprawowanie urzędów kościelnych i publiczne wypowiadanie swego zdania w sprawach wspólnoty kościelnej, po udzielanie rad hierarchii. Wydaje się, że dopuszczenie wiernych świeckich do aktywnego uczestnictwa we władzy rządzenia w Kościele partykularnym stanowi jeden z bardziej charakterystycznych rysów prawodawstwa posoborowego i obecnego Kodeksu. Należy jednak stosownie przygotować wiernych świeckich do podjęcia przysługujących im zadań i funkcji w tej dziedzinie. Jak pokazuje posoborowa historia niektórych Kościołów w krajach zachodnich, powierzanie odpowiedzialnych zadań wiernym świeckim bez należytego ich przygotowania nie przyniosło spodziewanych owoców, a raczej przyczyniło się do pogłębienia kryzysu religijności, co też wywołuje określone skutki w strukturze wewnętrznej tychże Kościołów.

---

⁶⁶ Por. tamże, kan. 1483; kan. 1481 § 1 i kan. 1490.

Sommario

LA PARTECIPAZIONE DEI FEDELI LAICI NELL'ESERCIZIO DELLA POTESTÀ DI GOVERNO NELLA CHIESA PARTICOLARE

L'Autore, nel suo studio, approfondisce l'argomento della partecipazione dei fedeli laici nell'esercizio della potestà di governo. Il principale fondamento teologico della missione dei fedeli laici è la loro partecipazione nel sacerdozio di Cristo e nelle sue tre funzioni: profetica, sacerdotale e regale. Questa ultima funzione si intende come compito di guidare o governare la Chiesa. La terminologia di potestà di governo nella Chiesa è adoperata dal Concilio Vaticano II, che ha abbandonato l'atteggiamento passivo nel trattamento dei fedeli laici. Il legislatore dell'attuale Codice, facendo riferimento a molti documenti del medesimo Concilio, ha concesso ai fedeli laici un'effettiva partecipazione nell'esercizio della potestà di governo nella Chiesa, sottolineando però che essi non possono arrogarsi il diritto di entrare nell'ambito delle competenze della gerarchia della Chiesa. L'Autore, mostrando le concrete soluzioni giuridiche, chiarisce in che cosa consiste la partecipazione dei fedeli laici nell'esercizio della potestà di governo e l'ambito di tale partecipazione.

Ks. prof. dr hab. Józef WROCEŃSKI – ur. w 1952 r. w Moniuszkach, woj. podlaskie, Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, kierownik Katedry Ustroju Kościoła. W ostatnich pięciu latach opublikował książki: *Księga Pamiątkowa Wydziału Prawa Kanonicznego ATK/UKSW 1954–2004*, *Zawartość kwartalnika „Prawo Kanoniczne” za lata 1958–2007*, *Konkordat Polski w 10 lat po ratyfikacji* oraz 10 artykułów z zakresu prawa kanonicznego w pracach zbiorowych i czasopiśmie.